

بیانیه جامعه ایرانیان آینده نگر

تغییرات شگرفی در جهان در حال شکل گیری است تکیه گاه اصلی جامعه صنعتی سه قرن گذشته یعنی پرسه کردن تجزیه و ترکیب مواد جهت ساختن محصولات گوناگون در تولید کارخانه ای اهمیت درجه اول خود را در جوامع پیشرفته از دست داده است و تجزیه و ترکیب اطلاعات و دانش در اقتصاد کنونی جوامع پیشرفته اهمیت درجه اول بدست آورده است رشد تکنولوژیهای نظیر شعور ماشینی و ژنتیک امکان هر چه بیشتر حذف انسان را از پروسه تولید کارخانه ای و کشاورزی مهیا میسازد تبدیل فضا به عرصه جدیدی از زندگی بشر تاثیر اساسی خود را تاکنون بر روی زمین گذاشته است باین معنی که توسعه ارتباطات ماهواره ای حتی بیش از توسعه تجارت، مرزهای ملی را بویژه از نظر فرهنگی از هم دریده و هرکشوری را بمثابة دهکده ای در محدوده کره ارض بنمایش گذارده که اهالی اش میبایست یا به خودآگاهی جهانی دست یابند و یا آنکه بادست و پازدن در محدوده تنگ نظری روستاگونه خود هر روز بیش از پیش از غافله تمدن فاصله گیرند در نتیجه خودآگاهی ملی دیگر افق ایده آل فکری تمدن های نوین در حال شکل گیری بشریت معاصر نیست همچنین امکانپذیری استفاده از منابع جدید انرژی و موضوع راه یابی انرژی بی ضرر، موضوع حفظ محیط زیست را بدون آنکه به یک جبر اقتصادی تبدیل شده باشد به یک انتخاب اجتماعی تبدیل کرده است بطور خلاصه تحولات تکنولوژیک چند دهه اخیر میانی جامعه صنعتی، نظیر تجزیه و ترکیب مواد، نقش تعیین کننده تولید کارخانه ای، مبنای واحد ملی به مثابه واحد اساسی اجتماعی، و بالاخره جبر اقتصادی بمثابة عامل نهایی انتخاب های اجتماعی را دگرگون ساخته است و مبانی جدیدی را جهت تمدنی فراصنعتی در جهان مهیا ساخته است بدیگر سخن تاریخ بشریت شکافی را در بطن خود می پروراند که حاصل آن انفکاک هرچه بیشتر جامعه صنعتی و تمدن های در حال شکل گیری فراصنعتی میباشد و این شکاف با گذشت زمان هرچه عمیق تر شده و وجوه تمایز تمدن های پیشین و تمدن های نوین هر چه برجسته تر میگردند

این تغییرات از محدوده علم و تکنولوژی نیز فراتر رفته و محدوده ارزش های انسانی و اخلاقی را نیز در نور دیده است فرهنگ از خود گذشتگی پروتستانیسیم که آسایش امروز افدای موفقیت آینده یک موسسه کوچک سرمایه داری یا یک جامعه بزرگ سوسیالیستی میکرد جای خود را به فرهنگ ارضاء، تمایلات و آرزوهای بلافاصله داده است این تغییر ارزش ها را در اروپا بویژه در میان اگزیستانسیالیستهای طرفدار سارتر و فرامدرنیست های طرفدار فوکو و در آمریکا بویژه در میان طرفداران روانشناسی مازلو میتوان مشاهده کرد بعبارتی توجه به امکانات نوین و آینده سنگ محک ارزش های اخلاقی تلقی شده و کوشش جهت تحقق تمایلات و آرزوهای کنونی جایگزین وفاداری به قید و بندهای سنتی گذشته گردیده است میتوان این تغییر توجه را در دگرگونی هایی که نهادهای بازمانده جوامع گذشته به ظهور رسانده اند، مشاهده کرد از آنجمله، ارضاء تمایلات شخصی درباره شغل مورد علاقه در موسسات اقتصادی نسبت به حتی موضوع رفاه و درآمد بیشتر وزنه سنگین تری نسبت بگذشته یافته تا بدانجا که افرادی حتی از بدست آوردن درآمد فزون تر در جهت دستیابی به شغل مورد علاقه خود صرف نظر میکنند در واقع ما شاهد روندی هستیم که اینگونه استثنائات جامعه صنعتی را به اصول و قواعد کار در جامعه فراصنعتی تبدیل میسازد

در عرصه خانواده توجه به خواستها و تمایلات شخصی یکی از عوامل تعیین کننده روند تجرد و عدم تشکیل خانواده میباشد در تشکیلات های فرهنگی و سیاسی نیز توجه به خواستها و تمایلات شخصی تقدم غير قابل باوري بر خواستها و تمایلات از خودگذشتگی که ویژگی تشکیلات های جوامع گذشته بود پیدا کرده است عدم شکل گیری تعهد ها و سنت های نوین و نیز عدم تکامل سنت های مفید گذشته میتواند گسترش تغییرات کنونی در ارزش های انسانی را به يك حرکت نابود کننده آناشستی تبدیل نمایند خوشبختانه آمار های گوناگون نشان میدهند که بازگشت تمام و کمال به سنت های گذشته دیگر حتی برای آنان که به سنت های گذشته دلبسته اند نیز قابل پذیرش نیست با این حال عدم رشد سریعتر نهادها و سنت های اجتماعی نوین ، خطر رشد و افس گرائی را در میان اکثریت مردم جهت رهائی از آناشسیسم و بی بندوباری افزایش میدهد

امادر زمینه جنبش های اجتماعی نیز بادنای نوینی روبرو هستیم دستاورد های جنبش های لیبرالی و سوسیالیستی تاریخ سه قرن گذشته یعنی رسمیت یافتن حقوق فردی در قوانین مدنی و تثبیت حقوق اجتماعی گروه بند یهای مختلف اجتماعی نظیر کارگران و زنان غیر قابل انکار است بعنوان مثال حقوقی نظیر حق بیکاری در کشورهای پیشرفته یا حق رای برای زنان دیگر موضوع کلیدی در جنبش های اجتماعی هیچ کشور پیشرفته ای تلقی نمیشود با این وجود امروز هر چه بیشتر آشکار میشود که بلایائی نظیر فقر ، استبداد و جنگ محدود به جوامع صنعتی نبوده و همانگونه که این معضلات در جوامع ماقبل صنعتی وجود داشته اند ، در جوامع مابعد صنعتی نیز وجود داشته و موضوع جنبش های اجتماعی جوامع نوین جهت دستیابی به عدالت اجتماعی آزادی و صلح میباشد هر چند اکثریت روشنفکران مترقی جوامع پیشرو در دیدگاه های اجتماعی شان نطفه های از برنامه های جدید اجتماعی برای ساختمان تمدن آینده را می پروراند ، ولیکن کماکان هرگاه نیاز به ارائه يك برنامه اجتماعی عمومی احساس شود ، همان برنامه اجتماعی لیبرالیسم یا سوسیالیسم با اندک تعدیلاتی ارائه میگردد این حقیقت را بویژه در انتخابات های سیاسی اکثریت کشورهای پیشرفته ، چه سرمایه داری و چه سوسیالیستی ، میتوان مشاهده کرد اگر برنامه های اجتماعی لیبرالیسم و سوسیالیسم توانستند در تکامل جهان صنعتی نقش عظیمی ایفاکنند باین معنی نیست که این برنامه ها بتوانند نقش مشابهی در ظهور تمدن های نوین در آینده ایفا نمایند ؛ چراکه اهداف این برنامه ها تا آنجاکه قابل حصول بوده است در جوامع پیشرفته اساسا تحقق یافته اند لیکن کار آئی اینگونه برنامه هادر ساختن انواع جوامع صنعتی در گذشته اثبات این مدعاست که آینده صرفا اتفاقی نبوده و محصول شرکت یا عدم شرکت مردم جهت تحقق طرح ها و برنامه های اجتماعی گوناگون است در نتیجه اندیشیدن درباره آینده های گوناگون و تصمیم گیری عملی درباره مطبوع ترین آنها و تلاش جهت تحقق دورنماهای ایده آل بهترین تضمین يك حرکت آگاهانه جهت دستیابی به سعادت بشریت میتواند باشد

با به پایان رسیدن عمر جامعه صنعتی نطفه های مفاهیم جدید آزادی و عدالت اجتماعی ، یعنی این دو اساسی ترین معضل تاریخ بشریت ، در حال شکل گیری است در واقع آزادی در پرتو طرح خواستها و برنامه های سیاسی از طریق نهادهای گوناگون اجتماعی و رشد نهادهای اجتماعی مترقی در جامعه کنونی معنی مییابد **انسانی آزاد است که بتواند در پیشرفته ترین نهادهای اجتماعی حداکثر توان های فردی خود را متحقق نماید در نتیجه آزادی تنها در پرتو کوشش برای ایجاد مترقی ترین نهادهای اجتماعی میتواند معنائی داشته باشد** عدالت اجتماعی در عصر حاضر در حذف کار بشر از تولیدات کارخانه ای ، کشاورزی و ساختمان معنی می یابد و در

چارچوب ساختارهای جدید اقتصادی که تجزیه و ترکیب اطلاعات و دانش در راس آنها قرار دارد، به حداکثر رساندن سطح زندگی حداقل در جامعه، ضامن عدالت اجتماعی میتواند قلمداد گردد. جامعه ای عادلانه است که در آن انسان ها مجبور نباشند به کارهایی اشتغال ورزند که دیگر حتی در شان حیوانات نیز نمیتواند باشد، مادر عین حال توجه آحاد مردم نیابستی به ارتقا، زندگی حداقل در جامعه باشد، بلکه بعوض ارتقا زندگی حداقل در جامعه و به حداکثر ممکن رساندن آن در محدوده پیشرفته ترین تولید اجتماعی میتواند عدالت اجتماعی در این عصر را تامین نماید

در عصر حاضر که جهان شاهد حرکت های بزرگ تکنولوژیک و اجتماعی است آینده نگری حائز اهمیت خاصی است، چرا که آینده بسیار زودتر از اعصار باستانی به 'حال' تبدیل میشود در واقع در زمینه سیاسی اجتماعی نطفه جنبش های آینده را میتوان در حرکت های اجتماعی پراکنده روشنفکران آینده نگر در نقاط مختلف گیتی مشاهده کرد از فعالین نهادهای سیاسی و فرهنگی تا دست اندرکاران ارتباطات جمعی روشنفکران آینده نگر همگی در یک موضوع مهم اشتراک نظر دارند جوهر دیدگاه آینده نگر در این نکته خلاصه میشود که در بطن تاریخ بشریت شکافی حاصل شده و باگذشت زمان این شکاف در حال تعمیق است در نتیجه روشنفکران آینده نگر توجه اصلی خود را نه به کشمکش های درون جامعه صنعتی گذشته، بلکه در درجه اول به کشمکش میان تمدن نوین فراصنعتی در حال شکل گیری تمدن های کهن در حال زوال معطوف میدارند دیگر آنکه توسعه و تکامل دیدگاه های گوناگون آینده نگر همکاری و مقابله آنها است که در تکامل و تعالی جنبش های اجتماعی آینده نقش تعیین کننده را خواهد داشت از سوی دیگر بررسی جنبش های اجتماعی لیبرالیستی و سوسیالیستی می باید که صرفاً از زاویه ارزیابی دستاوردهای یک جریان تاریخی گذشته مورد توجه قرار گیرد در غیر این صورت خطر غرق شدن در تاریخ بجای تمیز گرایش ها و روندهای نوین اجتماعی جهت تدوین افکار و ارزشهای مورد نیاز تمدن جدید، روشنفکران ترقی خواه را تهدید خواهد کرد اما در دنیای کنونی فقط روند ترقی و پیشرفت نیست که حائز اهمیت است

بافروپاشی جامعه صنعتی، جریانات اجتماعی ماقبل صنعتی نظیر بازگشت به مذاهب کهن و صوفیگری از زاویه واپس گراییه ای جامعه صنعتی را مورد حمله قرار داده اند بویژه با فروپاشی یکی از مهمترین جریانات فکری اجتماعی یک قرن اخیر یعنی مارکسیسم، بسیاری از وارثین این سنت فکری نظیر میشل فوکو، هر گونه خردگرایی رانیز مورد حمله قرار داده اند اگر کار برد خرد در باره طبیعت و جامعه سه قرن گذشته دست آوردهای شگرف لیبرالیسم و سوسیالیسم را میسر ساخت، چه بسا کاربرد خرد در باره طبیعت و جامعه کنونی نیز بتواند بهترین راهگشای جنبش های اجتماعی آینده نگر تلقی گردد هم اکنون از کاربرد خرد در باره طبیعت و جامعه عصر ما نظریات فلسفی نوینی نظیر تئوری سیستم پدید آمده اند آشکار است که جنبش های اجتماعی آینده نگر دارای اتحاد فلسفی و سیاسی نیستند و شاید یگانه عنصر اتحاد، اذعان به شکاف در تمدن بشری و پذیرش این حقیقت است که تمدن های نوین فراصنعتی در حال شکل گیری هستند اما اینکه در آینده این جنبش به اتحاد فلسفی و سیاسی دست یابد از هم اکنون غیر قابل پیش بینی است باین حال لازم بتذکر است که تئوری سیستم از نظر فلسفی مورد قبول اکثریت بالائی در این جنبش بوده و از نظر سیاسی نیز این جنبش جایگاه خود را در اتحاد بانیروهای لیبرال و سوسیالیست غیر سنتی و در مقابله با طرفداران جامعه سنتی صنعتی چه سرمایه داری و چه سوسیالیستی و نیز در مقابل طرفداران تمامی جوامع ماقبل صنعتی تعیین میسازد امروزه به جرئت میتوان گفت که گزینش نگرشی آینده نگر و خردگرا نسبت به زندگی بشریت معاصر میتواند عامل تعیین کننده ای در ترقی و تعالی جوامع بشری

در عرصه های گوناگون اجتماعی تلقی گردد بدون شك تكامل نهادهای اجتماعی میراث گذشته نظیر دولت ، مالکیت و خانواده و رشد و نمو نهادهای اجتماعی نوین نظیر سازمان های علمی بین المللی در پرتو چنین دیدگاه روشن نینانه ای میتواند بشکل مترقی ترین تحقق یابد

ماعدۀ ای از ایرانیان آینده نگر هستیم که معتقدیم جامعه ایران نیز از این حرکت عمومی برکنار نیست بنظر ما واپس گرایی اکثریت نیروهای شرکت کننده در انقلاب ایران از حرکت جهانی کوشش برای احیاء مذاهب درمقابلۀ بافروپاشی جامعه صنعتی جدا نبوده و بلکه شاید بهترین بیان این حرکت واپس گراییانه بوده است به اعتقاد ما مقابلۀ فکری با واپس گرایی مذهبی رژیم و نیز مقابلۀ با واپس گرایی های مشابه در میان اکثریت نیروهای سیاسی مخالف رژیم تنها از طریق معرفی ، رشد و گسترش يك دیدگاه آینده نگر در میان روشنفکران سیاسی ایران میسر است بهمین سبب ما هم خود را صرف اشاعۀ نظرات خود در زمینه های مختلف ، ایجاد نهادهای سیاسی و فرهنگی مترقی و بالاخره پایه ریزی يك کوشش همه جانبه برای ایجاد جامعه نوینی در ایران مینمائیم . جامعه ایرانیان آینده نگر ماهانه تك برگي منتشر خواهد کرد که از نظر تئوریک آینده نگری را در عرصه های مختلف زندگی اجتماعی سیاسی معرفی نماید همچنین هواداران این گروه در همه جا دست روشنفکران لیبرال و سوسیالیسم که در خارج از محدوده های سنتی خود خواهان مقابلۀ با عقب ماندگی در جامعه ایران باشند را در راه ایجاد يك نیروی عظیم مترقی جهت پی ریزی ایرانی مترقی ، آزاد و عادلانه صمیمانه میفشارند

جامعه ایرانیان آینده نگر

مورخ مرداد ماه _____